

İNTERNETTE 136 ADRESE ERİŞİM ENGELİ

Olay neydi, nasıl gelişti?

Jandarma Genel Komutanlığı, 16 Temmuz 2019 tarihli bir yazı ile aralarında Facebook, Instagram, Youtube gibi sitelerin ve “bianet.org”, “geziyisavunuyoruz.org”, “etha10.com”, “yenidemokratgenclik1.com” gibi haber portallarının da bulunduğu 136 adrese erişimin engellenmesini istedi.

Ankara 3. Sulh Ceza Hakimliği, 14 internet sitesine ve aralarında HDP milletvekili Oya Ersoy ve Grup Yorum’un Twitter hesaplarının da bulunduğu 136 adrese erişim engeli getirdi. ([Mahkeme Kararı](#)) Kararın “Yaşam hakkı ile kişilerin can ve mal güvenliğinin korunması, millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi veya genel sağlığın korunması sebeplerinden bir veya bir kaçına bağlı olarak” verildiği belirtilmiş. ([5651 Sayılı Kanun Madde /8a](#))

Ancak, getirilen yasakta hangi sitedeki, hangi haberlerin ve neden bu maddeye girdiği belirtilmediğinden, yasaklar da sitelerin tümünü kapsamış oluyor. Örneğin, 2000 yılından beri açık olan “bianet” sitesindeki en az 200.000 habere erişim yasaklanmış oldu.

17 Temmuz 2019’da Jandarma Genel Komutanlığı’nın bianet.org adresinin listeye “sehven” eklendiğini ifade ederek yaptığı başvuru üzerine bianet.org üzerindeki erişim engeli kaldırıldı, diğer 135 adres için erişim yasağı sürüyor.

YARGIYI YARGILAMA

İnternet siteleri ve uzantıları hakkında verilen erişim engelleme kararlarını inceleyen “Gölge Mahkeme” aşağıdaki hükme vardı:

KARARIN ÖZETİ

8 Ağustos 2019

Gereği düşünüldü.

- 1) Erişim engeli getirilen internet adreslerinin tümü muhalif çizgide ve önemli bir kısmı basın organları. Açık ve somut bir gerekçe gösterilmeden, ölçülülük ilkesine aykırı biçimde ve keyfi olarak erişim engeli getiren bu karar, [Anayasa’nın 28. maddesinde](#) düzenlenen “basın hürriyetinin” gene [Anayasa’nın 26. maddesinde](#) ve [İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi’nin 10. maddesinde](#) düzenlenen ifade özgürlüğünün ihlalidir.
- 2) İnternet sitelerinin tamamını basın faaliyeti yürüttüğü, internet adreslerinin önemli bir kısmı da haber içeriği taşıdığından ifade özgürlüğünün özel bir türü olarak tanımlanan haber alma/verme hakkı da ihlal edilmiştir. ([Anayasa Madde 26; Bknz Notlar ve Ekler](#))

- 3) Karardan bir gün sonra Jandarma Genel Komutanlığı'nın bianet.org sitesini sehven listeye eklediğini söyleyerek yaptığı başvuru üzerine hakimliğin bianet.org üzerindeki erişim engelini kaldırması, resmi makamlardan gelen talepler karşısında yargı organının hiçbir denetim ve inceleme yapmadığını gösteriyor. Bu durum, Yargı Bağımsızlığı ve Tarafsızlığının (*Anayasa Madde 138; Bknz Notlar ve Ekler*) fiilen olmadığı; dolaylı olarak da Adil Yargı Hakkı'nın ihlal edildiği anlamına gelir. (*İHAS Madde 6 ve Anayasa Madde 36; Bknz Notlar ve Ekler*)
- 4) HDP İstanbul Milletvekili Oya Ersoy'un Twitter hesabı hakkında verilen erişim engeli kararı, Anayasa'nın yasama dokunulmazlığını düzenleyen 83. maddesinin gerekçesine ve ruhuna aykırıdır, milletvekili dokunulmazlığının ihlalidir. (*Anayasa Madde 83; Bknz Notlar ve Ekler*)

GEREKÇELİ KARAR

Anayasa'nın basın hürriyetini düzenleyen 28. maddesinde "Basın hürdür, sansür edilemez" deniyor. Belli koşullar altında bu hürriyetin kısıtlanabileceğinden bahsedilse de temel ilke, basına yönelik sansür uygulanamayacağı yönünde. Bahsi geçen 136 internet adresinin tümünün muhalif yayın yapması ve bir kısmının basın organı olarak faaliyet yürütüyor olması düşünüldüğünde, hukuki bir işlem gibi görünen bu kararın sansür niteliği taşıdığı anlaşılıyor. Erişimin engellenmesini gerektiren hallerle ilgili düzenlemelerde sayılan gerekçelerin genişliği ve soyut niteliği sebebiyle, düzenlemelerin de sansürün önünü açtığını görebiliyoruz. Sansür, demokratik toplumun temel gereklerinden olan çoğulcu toplum yapısının ve konuların açıkça kamuoyu tarafından tartışılabilmesinin önündeki engellerden en önemlisi. Sürengenleşmesi durumunda otosansüre de dönüşerek, fikri gelişimin önünü kapatma tehlikesi taşıyor. Hukuki işlem görünümü bu sansür mekanizmasını işletmek Anayasa'nın 28. maddesinde belirtilen temel prensiplerin ihlali anlamına gelir ve basın hürriyetinin ihlalidir.

İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi'nin 10. maddesinde düzenlenen "Düşünceyi Açıklama ve Haber Alma Özgürlüğü" resmi makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak veya vermek özgürlüğüne işaret eder. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de 1976 tarihli kritik kararıyla, bu hakkı ve özgürlüğü "sadece itibar gören veya zararsız yahut önemsiz sayılan 'haberler' ya da 'fikirler' bakımından değil, aynı zamanda devlet yahut halkın bir bölümü için aykırı, kural dışı, şaşırtıcı veya endişe verici cinsten olanlar için de geçerlidir." diyerek önemli bir koruma altına almıştır. Verilen erişim engelleme kararları çift yönlü olarak hem ifade özgürlüğünü hem de bu özgürlüğün bir yansıması olan haber verme hakkını ihlal ediyor. Doğal sonucu olarak halkın haber alma hakkı da engellenmiş oluyor. Üstelik verilen erişim engelleme kararında, engelleme kararının sebepleri en genel sebeplere işaret edilerek belirtiliyor, yani hiçbir özel sebep veya gerekçe de sunulmuyor. Kaldı ki, sebep belirtilse dahi, bir internet sitesinde bulunan bir içeriğin engellenmesi yerine internet sitesinin tamamen engellenmesi ölçülülük ilkesine aykırı olurdu. Bu karar yoluyla resmi makamların yayın çizgisi "hoşuna gitmeyen" internet sitelerini ve yazdıklarını "beğenmediği" kullanıcıları engellediği açıkça görülebiliyor. Bu da öngörülebilirlik ilkesine aykırılık yaratır ve keyfidir.

Erişimi engellenen Twitter hesaplarından biri de HDP İstanbul Milletvekili Oya Ersoy'un hesabı. Diğer internet adreslerinden farklı olarak Oya Ersoy'un halen milletvekili

olması durumu daha da vahim hale getiriyor. Halkların Demokratik Partisi üzerinde uzun zamandır süren hukuk sebepten yoksun soruşturma, gözaltı ve tutuklama kararlarının bir parçası olarak görülebilecek bu kararın sebebinin ne olduğu da yeterli biçimde açıklanmıyor. Milletvekili Oya Ersoy'un kürsü dokunulmazlığı ile kürsü dışı dokunulmazlığı ihlal ediliyor. Yasama dokunulmazlığının bir parçası olan kürsü dokunulmazlığı, işlerini özgürce yapabilmeleri için milletvekillerinin söz, eylem ve oylarından sorumsuz kılıyor. Yalnız kanuni bir düzenleme olarak değerlendirildiğinde bu durum ancak Meclis'te söylenen sözler ve aksine bir karar alınmadıkça bu sözlerin Meclis dışında tekrarlanması durumunda geçerli. Ancak gelişen iletişim araçları ile milletvekilleri Meclis'te yaşanan gelişmeleri hem doğrudan yurttaşlara aktarabiliyor hem de Meclis'te ifade ettiği sözleri kişisel sosyal medya hesaplarından paylaşabiliyor.

Yasama dokunulmazlığının bir diğer görünümü olan, milletvekilinin suç işlemesi durumunda Meclis kararı olmadıkça tutulamayacağını, yargılanamayacağını, sorgulanamayacağını düzenleyen ifade açısından da Oya Ersoy'un hesabına getirilen erişim engelini kanunun ruhuna ve gerekçesine aykırı hale getiriyor. Oya Ersoy'un ifadelerine ilişkin nasıl ki Meclis kararı olmadan yargılama yapılamıyorsa, cezalandırma amacı güden başka bir işlem de yapılamaz. Erişim engellerini bir tedbir olarak algılayabilmek içinse gerekli ve yeterli açıklamanın yapılması gerekirdi.

Milletvekili Oya Ersoy'un hesabına getirilen erişim engeli, günümüz iletişim araçları ve Halkların Demokratik Partisi'ne yönelik yakın dönemde yürütülen hukuki görünümlü yasa dışı işlemlerin yoğunluğu düşünüldüğünde, Anayasa'nın yasama dokunulmazlığını düzenleyen 83. maddesinin gerekçesine ve ruhuna aykırılık yaratıyor. Bu karar, milletvekili dokunulmazlığının ihlalidir.

NOTLAR VE EKLER

5651 SAYILI KANUN

Madde 8/A: Yaşam hakkı ile kişilerin can ve mal güvenliğinin korunması, millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi veya genel sağlığın korunması sebeplerinden bir veya bir kaçına bağlı olarak hâkim veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde, Cumhurbaşkanlığı veya millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi veya genel sağlığın korunması ile ilgili bakanlıkların talebi üzerine Başkan tarafından internet ortamında yer alan yayınlara ilişkin olarak içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararı verilebilir. Karar, Başkan tarafından derhâl erişim sağlayıcılara ve ilgili içerik ve yer sağlayıcılara bildirilir. İçerik çıkartılması ve/veya erişimin engellenmesi kararının gereği, derhâl ve en geç kararın bildirilmesi anından itibaren dört saat içinde yerine getirilir.

ANAYASA

Madde 28: Basın hürdür, sansür edilemez. Basımevi kurmak izin alma ve malî teminat yatırma şartına bağlanamaz.

ANAYASA

Madde 26: Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet Resmî makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar. Bu fıkra hükmü, radyo, televizyon, sinema veya benzeri yollarla yapılan yayımların izin sistemine bağlanmasına engel değildir.

ANAYASA

Madde 138: A. Mahkemelerin bağımsızlığı

Hâkimler, görevlerinde bağımsızdırlar; Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdanî kanaatlerine göre hüküm verirler.

Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hâkimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez; tavsiye ve telkinde bulunamaz.

Görülmekte olan bir dava hakkında Yasama Meclisinde yargı yetkisinin kullanılması ile ilgili soru sorulamaz, görüşme yapılamaz veya herhangi bir beyanda bulunulamaz.

Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez.

İHAS (İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi)

Madde 6: Adil yargılanma hakkı

Herkes davasının, medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, yasayla kurulmuş, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından, kamuya açık olarak ve makul bir süre içinde görülmesini isteme hakkına sahiptir. Karar alenî olarak verilir.

İHAS (İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi)

Madde 10: Herkes ifade özgürlüğü hakkına sahiptir. Bu hak, kamu makamlarının müdahalesi olmaksızın ve ülke sınırları gözetilmeksizin, kanaat özgürlüğünü ve haber ve görüş alma ve de verme özgürlüğünü de kapsar. Bu madde, Devletlerin radyo, televizyon ve sinema işletmelerini bir izin rejimine tabi tutmalarına engel değildir.

ANAYASA

Madde 83 – Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Meclis çalışmalarındaki oy ve sözlerinden, Mecliste ileri sürdükleri düşüncelerden, o oturumdaki Başkanlık Divanının teklifi üzerine Meclisce başka bir karar alınmadıkça bunları Meclis dışında tekrarlamak ve açığa vurmaktan sorumlu tutulamazlar.

Seçimden önce veya sonra bir suç işlediği ileri sürülen bir milletvekili, Meclisin kararı olmadıkça tutulamaz, sorguya çekilemez, tutuklanamaz ve yargılanamaz. Ağır cezayı gerektiren suçüstü hali ve seçimden önce soruşturmasına başlanılmış olmak kaydıyla Anayasanın 14 üncü maddesindeki durumlar bu hükmün dışındadır. Ancak,

bu halde yetkili makam durumu hemen ve doğrudan doğruya Türkiye Büyük Millet Meclisine bildirmek zorundadır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi üyesi hakkında, seçiminden önce veya sonra verilmiş bir ceza hükmünün yerine getirilmesi, üyelik sıfatının sona ermesine bırakılır; üyelik süresince zamanaşımı işlemez.

Tekrar seçilen milletvekili hakkında soruşturma ve kovuşturma, Meclisin yeniden dokunulmazlığını kaldırmasına bağlıdır.

Türkiye Büyük Millet Meclisindeki siyasi parti gruplarınca, yasama dokunulmazlığı ile ilgili görüşme yapılamaz ve karar alınamaz.